

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ПОЛТАВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

© Рогоза М.Є., Івченко Є.І., Божко В.І., Карнаухова Г.В., 2011

Розглянуто практику комплексного впровадження та використання сучасних дистанційних технологій для підвищення якості навчального процесу в університеті з метою реалізації інноваційних, економічно-ефективних освітніх методів.

Ключові слова: дистанційні технології, інноваційні інформаційно-комунікаційні технології, якість навчального процесу.

The present work demonstrates practice of complex use of distance technologies for improvement of quality of educational process at university with a view of realization of innovative, economical, effective educational methods.

Keywords: distance technologies, innovative information-communication technologies, quality of educational process.

Вступ

Організація навчального процесу в університеті викликає традиційне питання: яку технологію навчання обрати – класичну або дистанційну. Існує багато досліджень, які доводять певні переваги дистанційних технологій навчання [1–3]. Але не слід забувати, що найефективнішою з погляду якості знань, які одержує студент, була і є класична форма навчання. Інша справа, що така система має високу економічну собівартість і не може постійно розширюватися, що особливо актуально в умовах подолання наслідків фінансової кризи.

Авторами було поставлено завдання пошуку можливостей підвищення економічної ефективності і якості навчального процесу в Полтавському університеті економіки і торгівлі (ПУЕТ) зі студентами традиційних форм навчання за рахунок комплексного впровадження та використання сучасних дистанційних технологій, що базуються на інноваційних інформаційно-комунікаційних технологіях (ІКТ).

Вирішення поставлених завдань також дасть змогу вирішити ряд соціально-економічних проблем за рахунок врахування прогностичних оцінок регіональних ринків праці, їх специфіки, організувати навчання за конкурентоспроможними спеціальностями, інтенсифікувати процеси інтеграції системи освіти університету в світовий освітній простір на основі стандартів і рекомендацій від IEEE, IMS, SCORM.

Дистанційні технології навчання в ПУЕТ

Основу дистанційних технологій навчання становить цілеспрямована, керована, інтенсивна, самостійна робота студентів, які вчаться в зручному для них місці, за індивідуальними навчальними планами і графіками з використанням спеціальних засобів ІКТ, що дають їм можливість контактувати з викладачем.

Більшість прихильників системи дистанційних технологій вважають, що основною у дистанційному навчанні є організація спілкування студента з викладачем [4]. Саме в цій можливості й полягає принципова відмінність дистанційної технології навчання від систем і програм самоосвіти, з якими ми маємо справу під час роботи з автономними курсами на відеокасетах, компакт-дисках, телевізійними й радіокурсами [2].

Розвиток мережі Інтернет і мережних програмних додатків дає змогу поєднувати засоби й форми представлення навчального матеріалу й контролю знань, які доволі широко застосовувалися в комп'ютерних навчальних програмах автономно із найбільш передовими засобами представлення, передавання інформації й організації спілкування викладачів зі студентами. З'явилися реальні можливості для організації повноцінної освіти на основі поєднання традиційних форм навчання та

комплексного впровадження сучасних дистанційних методів опосередкованого взаємозв'язку викладача й студента [1]. Сучасні ІКТ виводять дистанційні технології навчання на новий якісний рівень, забезпечуючи ефект безпосереднього спілкування між викладачем і студентом, що завжди було перевагою класичних форм навчання.

Зараз багато ВНЗ розбудовують дистанційні технології навчання. Це забезпечує можливість одержання вищої освіти більшої кількості потенційних абітурієнтів. У ПУЕТ розвитку дистанційних технологій навчання не бачать альтернативи. За основу організації навчального процесу в університеті прийнято мережну концепцію, яка комплексно поєднує переваги аудиторного очного навчання й досягнення сучасних ІКТ. Навчальний процес будується на основі комбінації таких видів занять:

- очних занять в аудиторіях і лабораторіях університету – лекцій, семінарів, практичних і лабораторних занять;
- самостійної роботи студентів з доступом до електронної навчально-методичної бази університету;
- занять із застосуванням засобів ІКТ: відеолекції, семінари, лабораторні роботи;
- консультацій на базі засобів ІКТ;
- контрольних заходів в очній формі й за допомогою ІКТ – проведення тестування, приймання іспитів і заліків, захист курсових і дипломних проектів.

За такою комплексною схемою побудови навчального процесу рівень якості освіти суттєво залежить від двох найважливіших характеристик технологій дистанційного навчання: якості навчально-методичної бази дисциплін і організаційно-технологічної бази програмних і апаратних засобів, які використовуються в університеті для проведення занять.

Передумовами комплексного впровадження та використання сучасних дистанційних технологій в практику освітніх процесів в університеті стали [5]:

- наявність розвиненої розподіленої інформаційно-телекомунікаційної бази;
- висока комп'ютерна насиченість та ефективне Веб-середовище освітньої діяльності університету;
- розгалужена мережа університетського навчально-методичного об'єднання закладів освіти 1–2 рівнів акредитації "Освіта";
- акредитація ПУЕТ на відповідність ISO-9001:2008, стандартам IQNet та DQS GmbH;
- наявність навчально-наукового інформаційного центру, що забезпечує організаційно-технологічну та інформаційно-комунікаційну підтримку технологій дистанційного навчання;
- систематичне проведення курсів підвищення кваліфікації НПП університету з питань інноваційних форм навчання.

Система методичного забезпечення технологій дистанційного навчання в ПУЕТ складається з мережних навчально-методичних комплексів дистанційних курсів дисциплін (НМКДКД). За створення, обслуговування й відновлення НМКДКД відповідає кафедра університету, за якою закріплена певна дисципліна. Основою НМКДКД є електронний конспект лекцій або електронний навчальний посібник, складені відповідно до навчального робочого плану дисципліни. Слід підкреслити, що йдеться не про заміну звичайного паперового носія на електронний, а про особливу форму представлення навчально-методичних матеріалів в електронному вигляді, яка, у загальному вигляді, складається з текстового матеріалу, графічних ілюстрацій, елементів анімації, аудіо- й відеофрагментів, комп'ютерних програм, посилань на адреси електронних ресурсів тощо. Важливим елементом електронного посібника є блок питань і вправ для самостійної підготовки й закріплення вивченого матеріалу. До складу НМКДКД входять тести для поточного й підсумкового контролю знань. Частина НМКДКД розміщена у віртуально-тренінговій системі SITA, частина – в ресурсах електронної бібліотеки університету й електронно-методичних матеріалах на сайтах кафедр.

Віртуально-тренінгова система SITA призначена для створення та розміщення у Інтранет мережі університету і супроводу електронних навчальних комплексів з різних дисциплін. Основні методологічні принципи її роботи сформовані групою провідних викладачів університету на основі вивчення структури подібних закордонних і вітчизняних програмних аналогів.

Її використання дає змогу:

- самостійно працювати над вивченням навчальної дисципліни у зручний для користувача час;

- швидко орієнтуватись у необхідному текстовому матеріалі (лекційному, довідковому тощо);
- отримати рекомендації щодо послідовності виконання, оформлення, захисту лабораторних та практичних робіт;
- перевірити свої знання перед вивченням навчальної дисципліни (вхідне тестування), а також після закінчення вивчення (вихідне тестування).

Наступною проблемою, що зумовлюється економічними факторами, є проведення ефективних і повноцінних консультацій для студентів-заочників, що живуть на відстані понад 200 км від університету, ефективним шляхом її вирішення є проведення консультацій за допомогою ІКТ, завдяки яким час безпосереднього спілкування студента з викладачем може досягати 22–27 %, і наблизитися за цим показником до очної форми навчання [4]. В ПУЕТ заняття при опосередкованому спілкуванні студента з викладачем проводяться у двох режимах: „Off-line” і „On-line”. У режимі „Off-line” широко використовуються сервіси E-mail, інтернет-пейджери ICQ, QIP та ін. Сервіс E-mail дає змогу організувати асинхронні конференції, здійснювати файлообмін і є ефективним засобом передавання викладачеві виконаних студентом розрахункових, графічних та інших індивідуальних завдань, курсових робіт і проектів.

Значна кількість занять в ПУЕТ проводиться в реальному часі в „On-line” режимі, з використанням аудіо- або аудіовідеосервісів. Останні мають ширші можливості щодо наочності, оперативності й об'єктивності оцінювання результатів навчання. Відеоконференції й індивідуальні або групові консультації займають особливе місце в дистанційному навчанні. Вони створюють надзвичайно важливий психологічний ефект спільної навчальної діяльності викладача й студента. В ПУЕТ застосовуються широко відомі сервіси аудіовідеозв'язку Skype, ВідеоПорт та ooVoo, що надійно працюють при якісному доступі до мережі Інтернет, не мають потреби в спеціальному дорогому устаткуванні, вільно поширюються, автоматично оновлюються, не вимагають додаткових серверів для переадресації й зберігання даних. Останні версії зазначених сервісів дозволяють передавати відео високої якості, розширюють можливості з візуалізації процесу спілкування.

Зазначені технології помітно підвищують якість заочного навчання в університеті. Разом з тим, мережні технології активно використовуються й для навчання студентів очної форми. Кожний студент університету, незалежно від форми навчання, має свій аутентифікаційний профіль для роботи в мережі Інтранет університету з можливістю доступу до всіх електронних навчально-методичних ресурсів. Доступ студентів можливий як з комп'ютерів, розміщених у класах університету, так і з домашніх ЕОМ за допомогою VPN підключення через мережу Інтернет. Як технологічну основу підсистеми тестування в університеті використовують спеціалізоване програмне забезпечення OpenTEST (розробник ХНУРЕ). Його вибір обумовлено спрямуванням на забезпечення максимальної об'єктивності під час проведення контрольних заходів та широкими можливостями з актуалізації тестової бази. На наш погляд, усе вищевикладене дозволяє вважати ПУЕТ мережним університетом, що має ефективну практику комплексного впровадження та використання сучасних дистанційних технологій.

Висновки

Отже, завдяки поєднанню можливостей сучасних ІКТ й інноваційних технологій освіти в технологіях дистанційного навчання, які є ефективними й економічно доцільними, можна значно підвищити питому вагу безпосереднього спілкування (у межах загального навчального часу, відведеного на вивчення відповідної дисципліни) між викладачами й студентами й тим самим створити умови для розв'язання найважливішого завдання: підвищення якості навчального процесу в університеті з метою реалізації інноваційних, економічно-ефективних освітніх методів.

1. Стефаненко П.В. *Дистанционное обучение в высшей школе: Монография.* – Донецьк: ДОННТУ, 2002. – 397 с.
2. Полат Е.С. *Теория и практика дистанционного обучения // Инфо., 2001. – № 5. – С. 37–43.*
3. Кухаренко В.М., Рыбалко О.В., Сиротенко Н.Г. *Дистанционное обучение: Условия применения. Дистанционный курс: Учеб. пособие.* – Харьков: НТУ „ХПИ” “Торсинг”, 2001. – 320 с.
4. Моргунов Н.Д., Ткаченко В.П. *Телекоммуникационные технологии в учебном процессе филиала университета // Научн. сб. “Проблемы образования”. – 2008. – Вып. 55. – С. 3–7.*
5. Нестуля О.О. *Модернізація освітньої діяльності університету: завдання, інноваційні технології та досвід впровадження: Навч. посібник. Т. 1–Т. 9 / О.О. Нестуля, В.П. Косаріна, М.Є. Рогоза, Н.І. Огуй, Н.В. Герман.* – Полтава: ПУСКУ, 2009. – 797 с.